

[J. S. Foget.]

det vil i mange Tilfælde være ensbetydende med Føllit for Grundejeren. I et saadant Tilfælde vil man næppe kunne hævde, at han ifølge Grundlovens Bestemmelser faar fuld Erstatning. Jeg mener samtidig ikke, at man bør animere til det Profitjægeri, der hidtil særlig har præget Spekulationen i Forbindelse med Byplaner. Men man kan sikkert her komme uden om dette Spørgsmaal uden netop at indføre en saa skrap Bestemmelse som den i § 16.

Vi tilslutter os altsaa i høj Grad de Tanker, som Forslaget giver Udtryk for, men vi ønsker at paapege, at man sikkert burde foretage Ændringer paa de to af mig anførte Punkter.

Hans Hansen (Rorby): Det foreliggende Lovforslag om Byplaner maa anses for at rumme en naturlig Opgave for det offentlige i Modsætning til, hvad jeg mener er Tilfældet med meget andet af det, vi maa beskæftige os med her i Rigsdagen, og der vil sikkert heller ikke blive lagt ret store Hindringer i Vejen for Forslaget paa dets Gang igennem Rigsdagen.

Der har været talt om Ejendomsretten og om, hvorvidt denne vil være krænkert i Henhold til Grundlovens § 80. Det er vel ubestrideligt, at der her foretages et Indgreb over for Besiddelsesretten til Jord og Grund efter herskende Opfattelse, men jeg tror, Almenvellets Ret klart vil blive fremhævet af alle. Almenvellet kræver en vis Planmæssighed, hvor det drejer sig om By- og Markplaner, hvis Formaal det er at skabe Færdselsveje, Gader, Udsigt, Lys og Luft. For det er en Livsbetingelse for Erhverv og Sundhed, og der kan næppe føres vægtige Argumenter i Marken for, at Almenvellet ikke skulde have Krav paa noget saadant. Fællesskabets Administration maa skabe saadanne Forhold, at vi kan være her alle sammen — paa samme Maade, som der for Færdselens Vedkommende maa være faste Regler med Videligt.

Vi ser det Særsyn, at ude i Københavns Periferi f. Eks. har man brede Bulevarer, Avenuer, hvor ingen Mennesker færdes, men i den gamle By, hvor Færdselen er tæt og vrimlende, er der ikke til at komme frem gennem de snævre Gader og Stræder. Se, det er maaske et lidt andet Kapitel af den samme Sag, og her er der Spørgsmaal om en Sanering eller en Ordning af de københavnske Boligforhold, som ikke kan løses ved nærværende Lovforslag, fordi dermed følgende Erstatninger simpelt hen vilde

være uoverkommelige, naar det drejer sig om 200—1000 Kr. pr. m² og mere.

Spørgsmaalet om Erstatning er i det hele taget et meget farligt Spørgsmaal. Det viser sig jo nemlig meget tit, at den Vurdering, der maa foretages, før Ekspropriationen skal finde Sted, kun kan ansættes paa Grundlag af Værdien i det givne Øjeblik. Jeg ser godt, at der i Lovforslagets § 16 er taget et Forbehold, saa at man kan skønne over, hvilken Værdi der tilføres Grunden ved de offentlige Anlæg, men der ligger i Virkeligheden en stor Fare deri, at man, naar det drejer sig om Gadeudvidelser eller Sporanlæg eller andre Ting, tilfører den tilbageværende Del af Grunden en mægtig Forøgelse af Værdien, som ikke kan beregnes i det givne Øjeblik. Jeg er derfor enig med den ærede Ordfører for Socialdemokratiet, det ærede Medlem Hr. J. Chr. Jensen i, at Erstatningen meget let bliver for stor, fordi man i Almindelighed ved offentlige Anlæg tilfører baade den paa-gældende og de omliggende Grunde en vældig Forøgelse af Værdien. Derfor vilde en effektiv Værdistigningsskyld bane Vej for en virkelig Byplan og en Sanering af de københavnske Boligforhold. Der er vel ikke saa stor Sandsynlighed for, at vi foreløbig kan vente at faa en saadan effektiv Værdistigningsskyld eller en Grundskyldsreform. Jeg er enig med det ærede Medlem Hr. J. Chr. Jensen i, at der maa knyttes et Forbehold til §§ 11 og 14 i Forslaget, som drejer sig om Erstatning, ellers bliver der alt for stor Fare ved det. Det er jo saadan, at en Grundværdistigningslov, en Grundskyldsreform, stort set i langt højere Grad er et Byarbejderspørgsmaal og et Byplan-spørgsmaal, end det er et Agrarspørgsmaal, og der kunde være Grund til at spørge: Hvad venter Regeringen egentlig paa, naar det drejer sig om disse vitale Spørgsmaal for Befolkningen?

Forslaget er nødvendigt, og vi vil støtte det, men det rummer ogsaa, som det blev fremhævet af det ærede Medlem Hr. Krag, adskillig Fare, Faren for, at disse Indgreb kan blive fejlagtige og Fejlbedømmelserne meget kostbare. Vi kan se paa de sørgeligt berømte Ekspropriationer ved Hanstholm og Hirtshals. Ved Hanstholm rejser der sig en By ved Siden af det Areal, Staten har eksproprieret, dels fordi man ikke har faaet Byplanen færdig, dels fordi Folk kan faa Jord billigere uden for det Areal, Staten ejer, og det virker i det hele taget meget uheldigt. Livet lader sig nu engang ikke lægge i Rammer. Og ved Hirtshals er noget